

VLAST, NÁROD A MODERNÍ STÁT.

Starověk, zhruba vzato, neměl představy o mezinárodním společenství zahrnujícím veškeré lidstvo, ani představy o právu světovém. Pojem práva a společnosti jsou úzce spojeny: ubi societas, ibi ius; ale právě tak jako dnes jsou ochotni krajní internacionalisté obětovati vlast lidstvu, ve starověku naopak neplatí lidstvo vůči užší vlasti, to jest obci. A jako velmi často v politických věcech, pravda se nalézá ve středu krajních teorií. Rád bych tu ukázal, že si neodporuje cit vlastenectví a lásky k lidstvu právě tak jako si neodporuje láska k rodině a k vlasti, že tu běží o city stejně odůvodněné, které jsou pro člověka nejen právem, ale i povinností a které třeba nikoli navzájem oslabovati, nýbrž spojití ve vyšší celek.

Láska k lidstvu nemůže péči o organisaci mezinárodního práva, které je nutným důsledkem pojmu lidstva, zbavovat zřetele k vlasti, nemůže neuznávatí užší pouta národní solidarity; ale s druhé strany při vzájemné závislosti různých států, která je dnes faktem a která rok co rok vzrůstá, nemůže býti osvíceného vlastenectví bez péče o organisaci mezinárodního práva. Mezinárodní právo je už zásadně uznáno všemi státy jako právo nadřizené právu národnímu v případě konfliktu. Připomeňme si případ Alabamy: Velké Británii nebylo příznáno dovolávati se mezer svého národního práva, aby se vyhnula povinnosti práva mezinárodního, a na konci války o neodvislost musila zaplatit velké odškodné Spojeným státům americkým za to, že nechala vystavět ve svých přístavech korsárské lodě, z nichž nejslavnější byla právě loď Alabama.

* * *

Vlastenectví není pro občany individuálním právem, právní možností, kterou je svobodno uskutečňovat nebo neuskutečňovat; není také jen citem, jež lze prožívat nebo neprožívat; je také povinností a proto jako všechny povinnosti společenské, rodinné, profesionální a jiné dostává se do konfliktu s jinými povinnostmi a tyto povinnosti se nutně navzájem omezují. Žádný občan nemá práva nestarati se vůbec o některou z těchto povinností proto, že se více zajímá o jinou povinnost.

Předeevším, co je to vlast? Definovati ji jako zemi, kde se člověk narodil, je málo přesné a velmi často nesprávné (na příklad: české dítě narozené v cizině). Vlast je národ, jenž si uvědomil svou osobnost a stal se svým členům předmětem jakési úcty, zvláštního citu, vlastenectví, jehož basí je vděčnost a láska. Vlastenectví je syntesí různých prvků, jimiž se tvoří národní pouto: jednak psychologického prvku rasového tam, kde existuje, jednak a zvláště vůle k pospolitému životu se všemi sociálními faktory, ze kterých pochází a které ji udržují a rozvíjejí jako je mravnost, myšlení, řeč, umění, náboženství, společná tradice, radosti a strasti společně prožité za celá staletí. K ideji národa, nebo národnosti, kterou se míní zvláště lidé a to nejen přítomní občané, nýbrž i zemřelí i ještě nezrození, připojuje idea vlasti představu území: terra patria, terra patrum, země předků, dnes naše, zítra země našich dětí. Můžeme ji také definovat »krb národa«. Ale nesmíme zapomínat, že duchovní prvek, láska k lidem, je více než prvek hmotný, láska k půdě.

Vlast jako rodina, která je prvou malou vlastí každého člověka, spočívá zároveň na nutném faktu i na mravní povinnosti. Faktická nutnost tkví v tom, že člověk, společenská bytost, velmi závislá na ostatních lidech, nemůže bez nich žít; mravní povinnost se rodí z vděčnosti, kterou každý člověk nutně prožívá vůči těm, kteří mu prokázali službu, bez níž jako dítě by nemohl žít a jako dospělý člověk by se nemohl vyvíjet a vést život vzdělané bytosti. Říká se, trochu přehnaně, aspoň pokud běží o moderní stát, že stát jest jen prodloužení rodiny. Přesněji řečeno, vlastenectví je cit téhož druhu jako láska rodinná. Jako si neodporují vlastenectví a osvícený internationalismus, jak brzy ukážeme, právě tak si neodporují vlast a rodina; naopak, vlast sceluje všechny nižší elementy, mezi nimiž na prvním místě stojí rodina a povolání. V tom směru je křesťanská nauka velmi moudrá, když prikazuje

milovati všechny lidi a především bližní: jestliže nedovede člověk milovat své bližní, jak může milovat vzdálené?

Vše spolu souvisí v životě společenském. Rodina je skupina jedinců, město nebo obec je skupina rodin, provincie nebo kolonie je skupina měst malých i velkých. Této řadě sociálních organismů, jejichž integrace tvoří organismy čím dál tím vyvinutější, odpovídá právě tolik sociálních povinností. Člověk má větší povinnosti k členům své rodiny než ke svým spoluobčanům vůbec a více povinnosti k těmto než k obyvatelům na druhém konci světa; ale člověk má povinnost blahovůle ke všem, když dojde ke styku, a v případě sporu zájmů, má rozhodovati spravedlnost, nikoli násilí.

Vlast takto chápána je člověku nutnou etapou sociálního života: má proto člověk povinnost usilovati o vše, co je nutné pro její činnost; to je pro člověka základ jeho povinností vůči vlasti. Je tu, jako pro rodinu, určitá povinnost, nikoli pouhý cit, jež by člověk podle chuti mohl pěstovat, ale nemusil.

Pokládáme-li vlast za syntese všech prvků, rasy, řeči a náboženství, za pospolitost po staletí prožívanou v úspěších a zkouškách, za všechno to spojené s obyváním téhož území — terra patria — není-liž vlast už státem? Nesplývá s ním? Tam, kde tomu tak není, nedostává-liž se do konfliktu se státem, a komu potom z nich adresovati povinnost spravedlnosti?

V obvyklém smyslu není vlast ještě státem. K pojmu státu nutno připojiti ještě ke všem těmto prvkům jeden, totiž autonomní politickou organizaci, nadanou vrchností, která nalézá konečně (což neznámá libovolně) právo pro celou skupinu. Ale, ač není státem, není vlast v protivě ke státu; nemůže tomu tak být, protože stát ji nutně předpokládá. Vlast je jeho nejlepším a nejpevnějším poutem, poutem, jež nikdy nenahrazuje autorita sama o sobě.

Ale tu právě dlužno správně chápati smysl pojmů. Jestliže, jak se někdy stává, rozumíme slovem »vlast« národ, ukáží nám fakta, že velmi často jest konflikt mezi státem a vlastní takto chápán.

Vskutku však vlast není ani stát ani národ. Je už více než národ a v jistém smyslu méně než stát. Všechny vlastní nemají tu autonomní organizaci politickou, která je podstatným znakem státu. A to platí nejen o malých vlastech regionálních, ale i o velikých vlastech, stokrát větších než některé suverenní státy, na příklad o velkých britských dominiích (které ostatně tíhnou k tomu, aby se staly opravdovými státy) nebo o členech států federovaných, které dobrovolně utvořily nad sebou ústřední moc jedinou příslušnou ve vztazích mezinárodních, na příklad Švýcarsko.

Otázku velmi komplikuje to, že tu narážíme na dvě velmi významné koncepce odchylné. Anglosasové a Latinové si utvořili každý jinou koncepci národu a státu, mimo to existuje také dosti specifická koncepce německá. Na rozdíl od Anglosasů, kteří správně odmítají stavěti národ proti státu, a na rozdíl od spisovatelů francouzských z konce XIX. století (Edgar Quinet, Michelet, Renan), kteří v konfliktu státu a národu, staví se na stranu státu, Němci vlivem Hegela všeobecně jsou pro národ.

Dnešní koncepce latinská, koncepce Francie, soudobé Italie (a po výtce Italie fašistické), Španělska a jihoamerických republik, ráda ztotožňuje národ a stát. Pro ni opravdovým a autentickým státem je národní stát, který zahrnuje celý národ, ale omezuje se naň. Jestliže náhodou stát přesahuje národ, jako dnešní Italie co do Trentina, má tento stát jedinou starost, totiž aby odstranil co nejrychleji tuto nedokonalost energickou asimilací iredentské provincie. Stát takto chápaný předpokládá vskutku vůli k pospolitému životu, lásku ke společnému dobru, které nejsou možné bez jisté národní jednoty; ztělesňuje jaksí ideu vlastní chápané nikoli abstraktně nýbrž právě jako konkrétní a živoucí společnost; předpokládá uvnitř národní jednotu řízenou týmž směrem, zevně národní nezávislost a spojení obou tvořící suverenitu, nejvyšší cíl státu. Moderní stát, zvětšená antická obec, jeví se tak jako poslední zakončení národa a vlastní.

Tato moderní latinská koncepce nebyla však koncepcí starého Říma. Starý Řím směřoval v sobě pojem státu i pojem národa, byl to národ vládnoucí, ustavený ve stát, ale nechával dobytým národům jejich národnost; národově, pozbývající státní povahy, stávaly se částmi jednotného státu, skoro stejným způsobem, jak se to dělo do konce XIX. století s velkými dominiemi britskými.

Podle toho, jak se stávaly tyto dominie britské zvláštními národy a dokonce i uvědomělou vlastní (z počátku tomu tak nebylo ani ve Spojených státech amerických, ani v Kanadě, na Novém Zélandě, ani v Australii), byli angličtí státníci, juristé a publicisté — cítíce nebezpečí, jaké hrozilo britské říši z teorie o národním státu — vedeni k tomu, že prohlašovali koncepci národního státu za omyl západní vzdělanosti, za soudobý omyl neznámý starověku ani moderní době; vlast znamená pro ně spíše národ než stát; nevdá tedy, že stát obsahuje více národů nebo vlastní, a to byl právě typický případ staré britské říše.

Co máme soudit o tomto protikladu? Na jedné straně stát, ryze politický organism, přesně odlišený od národa, který může býti rozdělen do více států, leda že by týž organism politický obsahoval zase naopak více národů — na druhé straně koncepce, že jediný legitimní stát je ten, který spadá v jedno s národností, což je koncepce, která dosti přirozeně vede k myšlence, že každý národ má tvořiti stát.

Myslím, že tu rozhodují více fakta než teorie. Ideálem je snad souhlas tří koncepcí: státu, národa a vlastní a to zjednodušuje zřejmě otázku, která z těchto entit je předmětem vlastenecké povinnosti; avšak fakta nám ukazují, že tento ideál není zdaleka vždy skutečností, že se věci mohou velmi dobře vyvíjeti proti němu — příkladem je britská říše na konci XIX. století — a že pokus uskutečniti jej násilím může býti právě tak zhoubný pro lidstvo a pro stát, jako násilné udržování více národů pod jhem jednoho státu, které tyto národy odmítají.

Je nesporné, že opravdu existuje toto odlišení státu a národa a že je to častý zjev. Zdá se dokonce, že je to pravidelný případ. Kromě britské říše můžeme uváděti v tomto smyslu všechny spolkové státy, které dnes tvoří skoro polovinu světa; sem patří také všechny ty státy, staré i novodobé — neboť ani nové státy nesouhlasí vždy s určitým národem — které obsahují více národů nebo mezi které jest rozdělena jedna a táž národnost. Připomeňme si Polsko, Jugoslaviu, která se nazývala do roku 1929 královstvím Srbů, Chorvatů a Slovinců, Československo a mnoho jiných států. Nebo ještě lépe, připomeňme si státy jednotné, a nemyslím tím jen ony státy, kde se vyskytuje separatism, nýbrž i státy velmi sjednocené, na příklad Francii, Velkou Britanii, které se pyšní tím, že jsou nejstaršími a nejsilnějšími ustálenými státy. Kdo by mohl popírati, že Anglie, Skotsko a Wales ve Velké Britanii nebo Bretoňsko, Alsasko a kraj Basků nejsou jistě pro své krajany malou vlastní? To však nevdá obyvatelům těchto krajin, aby byli právě tak dobrými Francouzi jako ostatní; prokázali to dosti za války; poměr ztrát byl největší v Bretoňsku, provincii nejmíce vzdálené od státních hranic.

* * *

Dnes jsme velmi daleko od koncepce J. J. Rousseaua a Velké revoluce, podle které nemá být mezi státem a jednotlivcem žádného prostředníka. Dnes se ochotně uznává, že láska k užší vlastní je nejlepším prostředkem připoutati se k vlastní širší a této dobře sloužit. A proto není horší chyby, které se může dopustit vláda velikého státu, než když se začne boj proti jazyku, náboženství a umění — Němci říkají proti kultuře — některé provincie nebo národnosti. Pro národnost jsou tyto věci vesměs nejdokonalejšími a nejlepšími prostředky veřejného života.

Ale v některých případech velká vlast zatlačila do zapomenutí malou vlast, která je vždy nejstarší; v jiných případech, kde vývoj tolik ještě nepokročil, malá vlast je dosud elementem národního života, kdežto velká vlast existuje jen jako spojení malých. Jsou situace, kde bychom nedovedli dobře rozhodnouti, která z nich převažuje, na příklad britská říše, dnešní Německo, Švýcarsko, Spojené státy; ve všech těchto případech je to velká vlast, kterou míní příslušníci národa vzhledem k cizině, ale není-liž to malá vlast, která nabývá vrchu, když jsou sami mezi sebou?

Je pravdou, že každá vlast, velká i malá, má být předmětem vůle svých členů. Je třeba, aby k ní byli připoutáni, jinak hrozí rozpadnutí nebo secesse. K tomu došlo v britské říši na konci XVIII. století, kdy odpadly Spojené státy, na počátku XX. století (Irsko), ale pokud její členové budou chtít

dále tvořiti část britského Common wealth-u, ať z lásky nebo z dobře pochopeného zájmu, bude tento existovati jako velká vlast vedle regionálních vlastí kanadské, australské nebo jihoafrické.

Obsahuje-li však voluntaristická teorie část pravdy, je třeba vystříhati se přehánění, nemáme-li dojíti brzy k nemožným nebo absurdním důsledkům. To znamená, že čistá logika není zákonem života. Prohlásiti, že nad národem nic vyššího není, znamená znemožniti život státu. Stát, nikoli neorganisovaný národ, je totiž nutnou formou lidských společností. Stanoviti princip, že národ vyplývá výhradně z vůle individuí k pospolitému životu a že každý národ (to znamená ve smyslu této teorie: každá skupina, která prohlašuje vůli tvořiti jeden národ) má právo tvořiti zvláštní stát, znamená odsouditi se k nekonečnému drobení. Kromě vůle k pospolitému životu předpokládá moderní stát jistý počet nutných podmínek, zvláště podmínek hospodářského řádu, které znemožňují, aby v našem věku znovu oživila antická obec suverení, aby nahradila stát, který sám ji přerostl už před věky pro její nepostačitelnost.

Naopak nelze zapomínati zase část pravdy, která je v teorii nacionalistické a voluntaristické, že je žádoucí, aby se tvořily regionální skupiny na základě svých přirozených příbuzností. Není správné odporovati tyranskou a centralisační centralisací tomuto regionálnímu životu, který je nutností ve velkém státu. Je to otázka míry, a jako často ve věcech politických a hospodářských nelze dobře zjištění správnou míru. Je nutno vyvarovati se toho, aby se kladl stát na jednu stranu, národ nebo vlast na druhou. Jako zdatné rodiny tvoří zdatné národy, tvoří i provincie nebo krajiny nadané osobností silné státy. Je tedy dobrý a špatný patriotism regionální; moudrost spočívá v dovednosti využíkovati co nejlépe historických, geografických a politických faktů jimiž se vytvořily, a nikoli je rozlučovati a zvláště pak nikoli je přiváděti do vzájemného boje, což znamená největší zlo pro ně i pro velkou vlast.

V každém případě, ať už se člověk cítí připoután k oběma vlastem, velké i malé, nebo uvědomuje-li si jen jednu (neboť moderní obec, která dnes existuje všude pod státem není vlastí), to, co je normální a co dokazuje pozorování skutečnosti, jest, že nelze neuznávat existenci patriotického citu u člověka. Uvědomoval si vždy povinnosti ke své vlasti; nad to po dlouhou dobu mu tato koncepce stačila a nepomyslel ani, že by tu mohl míti koncepci jinou. Prakticky až do příchodu křesťanství, světového náboženství, nebylo ponětí o společenství národů. Byli jen Řekové a Římané na jedné straně, na druhé barbaři, cizinci nebo nepřátelé (hostes), což znamenalo totéž. A jestliže středověk znal křesťanství, skupinu ještě omezenou, jedině několik geniů, mezi nimiž nalézáme Vitoriu a Suareza, pochopilo ideu světového společenství národů. Tehdy tedy nebylo otázky o sporu povinností vůči vlasti, která se v XVI. století stává moderním státem, a vůči lidstvu.

* * *

Dnes je tomu jinak. Je nesporno, že v naší době existuje nad jednotlivými státy, národy nebo vlastní mezinárodní společenství dosud ovšem neúplné a rudimentární, které však nejen nemůže býti popíráno, nýbrž počíná se ve Svazu národů konkrétně a pozitivně uskutečňovat. Kruh lidských vztahů se stále šíří: jedinec, bytost společenská, měl vždy zvláštní povinnosti, které tvoří patriotism, vzhledem k občanské společnosti, obci nebo státu, bez nichž by se nemohl plně rozvinout. Avšak na přístě jsou státy samy úzce navzájem závislé. Některé, jako Velká Britanie, nemohly by se ani několik dní vyživit z produktů svého území téměř úplně zindustrialisovaného; i v zemích, které zůstaly více zemědělské, není dnes člověka, boháče nebo chudáka, který by nepoužíval k oděvu vlny z Austrálie, bavlny z Ameriky nebo z Egypta, jenž by nepoužíval kávy z Brasilie, kakaa ze Zlatého Pobřeží, cukru z Kuby, chlazeného masa z Argentiny, obilí z Kanady a mnoha jiných cizích produktů.

Napříště nemohou ani státy žít izolovaně, existuje mezi nimi úzká vzájemná závislost, Velká Britanie je toho krutým důkazem. Jestliže izolovaný život je pro státy nemožností, stala se jakási společnost nebo obec států pro ně nutností. Vidíme, že státy mají dnes problém podobný problému, jaký měli jednotlivci na úsvitě civilisovaného života. Poněvadž všude, kde je společnost, jest i právo, je

třeba, aby bylo i právo mezi státy nebo národy a toto právo je právě to právo, které nazýváme právem mezinárodním nebo *ius gentium*. Vzniká pak konflikt mezi tímto právem a právem státu, které dlouho existovalo samotné, konflikt mezi láskou k vlasti a k lidstvu, což nutně prožívají všichni, kdož jsou plně lidmi a říkají si jako starý pohanský básník: »Jsem člověk a nic lidského mi není cizí.«

Jak řešiti tento konflikt? Řekl bych, že má být řešen právě tak jako dřívější problém. Jako má člověk v jistém smyslu více milovati svou rodinu než svou vlast, a třeba nemá váhati v daném případě klásti výše dobro vlasti nad dobro rodiny, právě tak normální stát nebo vlast, která jest jeho duší, mají býti v jistém smyslu více milovány než lidstvo právě proto, že jsou nám bližší než lidstvo, ale dobro celého lidstva má býti pokládáno za vyšší dobro, protože je obecnější; v případě konfliktu rozhoduje toto dobro.

Je to dovršení integračního pohybu lidstva v oblasti individuálních povinností. Vskutku, protože není povinností, kde není rozumné a svobodné vůle, existují jen povinnosti individuální. Tyto vztahy a tyto povinnosti individuální omezovaly se na malou skupinu nejbližších individuí, později však čím dál tím více se rozšiřoval kruh zájmů a vztahů, a spolu s tím rozšiřoval se kruh povinností. Poněvadž vzájemná závislost se stala obecnou a všechny státy jsou dnes solidární, nejsou už povinnosti lidí omezeny na obec nebo stát, rozšiřují se na celé lidstvo. Musí tedy vzniknouti vedle patriotismu nový duch a nová povinnost, duch mezinárodní, povinnost mezinárodní, pro které nemáme dnes ještě jména, protože obou názvů »internacionalism« a »humanitarism« užívá se někdy ve smyslu pejorativním, avšak musíme jich užívat z nedostatku jiných názvů.

Tato vzájemná závislost a nadřazenost principu širší skupiny proniknou i do práva. Právo je pro danou skupinu prostředkem k provedení jejího účelu, kterým je společné dobro skupiny. Jako stát pomocí práva provedl sjednocení země, jak se pomalu uskutečňovalo společným životem měst a provincií, právě tak má dnes mezinárodní právo zajistiti minimální jednotu mezinárodního společenství.

Toto hnutí stát dlouho zadržoval nechtěje uznati nic nad svým právním řádem. A tak stát vytvořený, aby nalézal právo a pomocí něho realizoval společné dobro, na konec se povýšil nad právo, zadržel jeho vývoj ve jménu absolutní suverenity, která byla negací všeho práva a zvláště mezinárodního. Tato teorie absolutní suverenity byla dlouho těžkým omylem veřejného práva. V právu ústavním vedla k despotismu, v právu mezinárodním k anarchii. Není-li nic nad suverením státem, může uvnitř dělat co chce a tak válka byla jediným prostředkem, jak řešiti konflikty mezi státy. Ale tento válečný stav, vydávaný filosofy za přirozený stav suvereních států, je anarchií. Anarchie je stav neslučitelný s přirozenou povahou lidskou. Lze tento stav pochopiti u států, pokud mezi nimi bylo málo vztahů, dnes by byl zcela nemožný. Dnes také, jak víme, uznávají státy nadřazenost mezinárodního práva nad právem vlastním a mnoho států prohlašuje ve své ústavě, že se má k mezinárodnímu právu přihlížeti jako k právu státu.

Povede tento mezinárodní duch, tento »humanitarism« v pravém slova smyslu k zániku státu? Syndikalisté už nám ohlásili trochu předčasně, že starý stát, stát politický, je mrtev nebo hotov ke smrti. Bude tomu také tak se státem-vlastí, určeným k zániku ve Společnosti národů. Jako starý Řím na konec ustanovil všem tehda známým národům pověstný mír římský (*Pax Romana*), dospěje Společnost národů, až se stane nadstátem, nahraditi suverenitu států svou neomezenou suverenitou a ustanoviti mocí — mezinárodní mocí veřejnou, která vystřídá dnešní národní armády — mír ne již omezený na národy kolem středomořího moře, nýbrž mír vpravdě světový? Je to ideál o jehož realizaci je dlužno se pokusiti?

Naprosto ne! Je třeba všemožně se uvarovati toho, abychom v mezinárodním právu opakovali omyl francouzské revoluce, která dosadila na místo absolutní suverenity královské novou suverenitu ne méně absolutní, nedělitelnou a nezczizitelnou. Právě toto pojetí suverenity je nutno bez rozpaků opustiti. Právě tak, jako se mylili ti, kdož chtěli v minulém století rozhodovati mezi individualismem — poněvadž stát je utvořen individuem, jenž jediný platí — a absolutním etatismem — všechna práva in-

dividua jsou jen koncesí státu vždy odvolatelnou — právě tak se mylí dnes ti, kdož chtějí, aby se nutně volilo: buď suverení stát nebo nadstát, pod záminkou, že suverenita je nutně neomezená, nebo vůbec není. V jistém smyslu je individuum účel o sobě, každá skupina existuje skrze ně a pro ně, ale nemůže žít samo, společnost je nutna pro jeho vývoj. Tudíž, nejen proto, že množství individuí platí více než jedno, což je pravda zdravého rozumu, nýbrž protože pro každé individuum normální život je život ve společnosti, musí člověk souhlasit s obětmi nutnými pro její existenci.

Jakmile rodina, později obec ukázaly se nedostatečnými, každá z těchto skupin, nebo, chceme-li, všichni členové těchto skupin musí respektovati práva státu, jenž se stal nutným.

Dnes právě stát nemůže stačiti, jak jsme uvedli, všem společenským úkolům. Musí přistoupiti na oběti tak, jako je ukládal skupině, na jejíž místo nastoupil. Stává se z prostředku nejvyššího (suverenního, supremus, superanus, suverenní), jak realizovati lidské účele, nástrojem zprostředkujícím ostatně stále nutným jako rodina, ale nikoli svrchovaným. Společnost států, až se stane vesměrnou, bude tvořiti poslední etapu v této řadě postupných integrací, které jsou všechny nutné, aby se uskutečnilo dobro lidstva. Tento cíl vyžaduje, stejně jako ve státě, nejen sankcí stihajících útoky proti obecnému dobru, nýbrž také řízení společného, koordinace úsilí vzhledem k tomuto dobru obecnému. Jedině křesťanství dovedlo vyjádřiti ideou nejvyššího dobra smíření těchto dvou transcendencí, které se zdají protikladné: transcendence individua, vzhledem k němuž se jeví společnost jako prostředek k dosažení jeho účelů, a transcendence společnosti, nové jednotky, zvláštní bytosti sociální, »mravního organismu«, abychom užili výrazu, který se stává obecným.

Bylo možno říci, že křesťanství je podstatně mezinárodní. Pravda, křesťanství klade jako princip svrchovanou hodnotu lidské osobnosti, která nemá býti popírána žádnou kolektivitou; ale zároveň činí individuím z jejich závazků vůči společnosti, ve které musí žít, základní povinnost. Poněvadž je křesťanství nutně vesměrné, »katolické« v etymologickém smyslu slova, ukládá státu, jakmile sociální fakta dokazují, že už stát nemůže izolovaně žít, povinnost odevzdati se ochotně tomu společenskému životu, který se nad ním vytváří; to je princip sociální spravedlnosti, který se nezastavuje před státem. Stát se tudíž objevuje jako podřízený s touž nutností mezinárodní společnosti jednou utvořené jako byly podřízeny obec a rodina státu. Křesťanství tu souhlasí s přirozeným náboženstvím i s rozumem. Máme milovati vlast — národ nebo stát nikoli proti ostatním lidem, nýbrž s nimi vespolek, tudíž spolu s ostatními vlastmi. Svě zemi máme dávatí takové místo, aby mohla pracovati s ostatními zeměmi o nejdokonalejším uskutečnění lidského dobra nepozdvihujíc se proti němu.

Bylo by omylem domnívatí se, že různé vlasti musí trpěti újmu tím, že se podřizují společnému dobru lidstva. Jako provincie nebo kolonie vidí vzrůstati svůj rozkvět zároveň s rozkvětem státu, jako v oně polovině světa, která je organisována federativně přenechaly bývalé státy část svých atributů ústřednímu státu, uznávajíce, že tak rozmnoží také svou moc, právě má a může vzrůstati prospěch států s rozvojem Společnosti národů. S hospodářského hlediska je to zřejmé. Připomeňme si Spojené státy americké před spojením, Německo před Zollvereinem. Tím se vysvětluje dnešní hnutí pro Spojené státy evropské, název je trochu náročný; liga nebo unie — jako se mluví o panamerické unii — pro začátek by dosti stačila.

Za těchto podmínek nejen že dnešní vlasti nezmizí a v důsledku toho ani vlastenectví, nýbrž, jak jsme už ukázali, uvnitř státu mezi velkými a malými vlastmi, láska k vlastnímu státu, rozumná láska, může býti nejlepším prostředkem, jak sloužiti mezinárodní společnosti.

BIBLIOFILSKÉ VAZBY KNIH

a veškeré knihařské práce odborně provádí

VÁCLAV BRYNDA,

PRAHA III., ÚJEZD Č. 32. TELEFON ČÍS. 442-20.

